

2011. SZEPTEMBER 16. PÉNTEK

JEREMIÁS PRÓFÉTA KÖNYVE 16,1–13

Jeremiás élete ítéletet példáz

^{16,1}Majd így szólt hozzám az Úr igéje: ^{16,2}Ne végy senkit feleségül, ne legyenek fiaid és leányaid ezen a helyen! ^{16,3}Mert ezt mondja az Úr a fiakról és a leányokról, akik ezen a helyen születnek, az anyákról, akik szülik, és az apákról, akik nemzik őket ebben az országban: ^{16,4}Halálos betegségben hálnak meg, nem gyászolják meg, és nem temetik el őket, trágyává lesznek a föld színén. Fegyver és éhínség miatt lesz végük, holttestük pedig az ég madarainak és a föld vadállatainak lesz az eledele. ^{16,5}Mert ezt mondja az Úr: Ne menj be gyászolók házába, siratni se menj, részvétet se mutass irántuk! Mert elveszem a békességet ettől a néptől - így szól az Úr -, a szeretetet és az irgalmat. ^{16,6}Meghal ennek az országnak apraja-nagyja. Nem temetik el, és nem gyászolják meg őket, nem vagdosák össze magukat, és hajukat sem nyírják le értük. ^{16,7}Nem törnek meg gyászoláskor szokásos kenyeret, vigasztalásul a halottért, nem itatnak senkit a vigasztalás kelyhével, még apjukért és anyjukért sem. ^{16,8}Lakodalmas házba se menj be, és ne ülj le enni-inni! ^{16,9}Mert ezt mondja a Seregek Ura, Izráel Istene: Majd meglátjátok, hogy még a ti időtökben véget vetek ezen a helyen a hangos, vidám örvendezésnek, a vőlegény és menyasszony örömeinek! ^{16,10}Ha majd elmondod ennek a népnek mindezeket, megkérdezik tőled: Miért fenyeget bennünket az Úr ennyi nagy veszedelemmel? Milyen bűnt és vétet követtünk el Istenünk, az Úr ellen? ^{16,11}Így válaszolj nekik: Azt, hogy őseitek elhagytak engem - így szól az Úr -, más isteneket követtek, azokat szolgálták és imádták. Engem pedig elhagytak, és nem tartották meg törvényemet. ^{16,12}Ti meg még őseiteknél is nagyobb gonoszságot követtetek el, hiszen ti mindnyájan megátalkodott gonosz szívetek szerint éltek, és nem hallgattok rám. ^{16,13}Ezért eldoblak benneteket ebből az országból egy olyan országba, amelyet nemcsak ti, de még őseitek sem ismertek. Ott majd szolgálhattok más isteneket éjjel-nappal. Nem kegyelmezek meg nektek!

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Az előttünk álló igeszakasz csúcspontja a 10–13. versekben van, s innen érdemes értelmezni az 1–9. verseket. 16,13 tanúsága szerint („Nem kegyelmezek meg nektek!”) Isten döntése és elhatározása végleges és visszavonhatatlan: az ítélet nem marad el, egészen bizonyosan be fog következni. Az ítélet okai akár klasszikusan

is mondhatóak: az ősök elhagyták Istent és más isteneket követtek; nem tartották meg a törvényt; a nép megkeményítette a szívét. A nép bűnét számba vevő isteni katalógus tehát semmi olyat nem tartalmaz, ami addig ismeretlen lett volna bárki számára is.

Érdeemes a 11. és 12. versek időiségét külön kiemelni. Egyértelmű a 11. vers Tízparancsolatra való vonatkozása. Az ősök bűne kihat a következő nemzedékre. Az individuális tetteknek kollektív következményei vannak. Ugyanakkor az újabb nemzedék sem tért jobb útra, a bűnnek és a bűnös életvitelnek egyfajta kontinuitása figyelhető itt meg. Az utódok sem képesek, vagy egyszerűen nem akarnak felhagyni azzal az életstílussal, amelyet az őseiktől láttak – vagy akár tanultak. Azonban fel lehet tenni a kérdést, hogy egy ilyen szituációban (és mind az ószövetségi bibliai, mind pedig a mai valóságban sok hasonló ilyen példát lehet találni) beszélhetünk-e olyan istentelen és bűnös életmódról, amely a generációról generációra való hagyományozódás miatt egyszerűen kulturális jelleggé szelődül: azaz egy adott életstílus (legyen az a bálványimádás, idegen istenek szolgálata és tisztelet) egyszerűen egy adott korszak kultúrájához tartozik? Vagy minden esetben

egy tudatos istenellenes étellel állunk szemben? Bármilyen is a válasz a mai igazságot nem érdeklik az okok. A lényeg az, hogy a bűn megszolgált a büntetésre. Isten fogságra ítéli a népet.

A bűn büntetést von maga után. Az igazságos Isten nem léphet fel mindig könyörülő Atyaként. Tulajdonképpen ha az igazság mai aktualitását akarjuk megkeresni akkor ez lehet a kiindulópont. Egy hamis Istenképet alkotna a mai ember, ha Krisztus kereszthalálára hivatkozva és utalva csak egy jószágos, megbocsátó, kegyelmező és irgalmas Istenről beszélne, vagy álmodna. Az ember tettének súlya és következménye van – önmaga, az utókor, a társadalom számára. Éppen ez adja meg a Tízparancsolat aktualitását: „Megbüntetem az atyák bűnéért a fiakat is harmad- és negyedéig, ha gyűlölnék engem.” (2Móz 20,5) A felelősség tehát nem hárítható át másra, legfőképpen pedig nem lehet kijátszani az Isten kegyelmét az emberi felelősséggel. Ezen a ponton jól lehet alkalmazni Dietrich Bonhoeffer tanítását az olcsó és drága kegyelemről. A drága kegyelem azért drága, mert Istennek sokba került: Fia életébe.

Az előző napi igehirdetés fonala ott ért véget, hogy szükségszerű az emberek Isten előtti őszintesége, hogy az ember feltegye a kérdést Istennek: miért így vagy úgy alakulnak a világ dolgai. Ez a szakasz pedig egyértelmű válasz arra, hogy a világ dolgainak alakulásába, vagy alakításába az ember cselekedetei, tettei is komoly mércével beleszámítanak

Jeremiásnak jelképes cselekedeteket kell véghezvinnie, hogy demonstrálja az elkövetkező ítélet súlyát. A feladat arra való utalás, és annak kifejezése, hogy a magánélet és a hivatás nem választható teljes mértékben szét egymástól. Jeremiás magánélete jelleme válik a nép számára. Nem különc és nem dezorientált társadalmilag, hanem magánya, szociális passzivitása, a társadalmi élettől való visszavonulása előrevetíti Izrael sorsát: a jövőjében döntő változások fognak beköszöntenek. A megkövetelt prófétai magatartás nem ismeretlen az Újszövetség számára sem. Pál apostol az idők végezetére való tekintettel preferálja a nőtlenséget és a házasságtól való tartózkodást (1Kor 7,26–29), de megjelenik Jézus igehirdetésében is (Mt 19,12). Mindenesetre a mára nézve azt a már említett gondolatot húzza alá, hogy Isten előtt nem létezik a magánélet és a hitélet/közösségi élet kettőssége!

Prédikációvázlat

1. Vajon mit gondolhattak Jeremiás kortársai? Meddig lehet még nemzedékről nemzedékre Isten nélkül élni? Meddig lehet még folytatni az idegen istenek imádatát? Apáról fiúra, generációról generációra szállt az istentelenség. S egyszer elhangzik az ítélet, Isten meghirdeti a bekövetkező büntetést. Visszaút nincs – az ítélet jogerős. Talán sokan voltak, akik tévesen azt hitték, hogy örökké lehet ezt az életstílust folytatni – mindenféle következmények nélkül. De Isten igazságos isten, ítélő Úr. Közbeavatkozik és „megálljt” parancsol. A tettek és cselekedetek elnyerik méltó büntetésüket.
2. Vajon mit tanulhattak a fiak az apáktól Jeremiás korában? Mennyi bálványimádást, istentelenséget, törvényteleniséget leshettek el az ősöktől? Milyen megterhelt örökséggel kellett élniük a fiaknak? De az igeszakasz alapján ők maguk is azt az életstílust folytatták, s ők is azon az úton jártak, hogy azt adják tovább, amit az ősöktől ellestek. A rosszat mindig könnyebb megtanulni mint a jót... De meddig lehet még görgetni a bűnt? Mikor ér véget a sor? Nemzedékről nemzedékre száll a bűn – és olykor a bűnhődés is.
3. Mennyire valós élethelyzetek ezek a mi számunkra is! Megterhelt szellemi, lelki örökséggel élünk oly sokan. A múlt és a múlt bűne Damoklész kardjaként lebeg felettünk, és bármelyik pillanatban lesújthat. Titkolt családi bűnök, a közösségben elkövetett hibák, politikai felhangú vétkek egyaránt rányomják bélyegüket a mára... S íme, nem is kell ahhoz az egyház, és nem is kell ahhoz a prófétára hallgatni, hogy valósággá váljon: az utókor igencsak megbűnhődik az előtte járó nemzedék hibáiért, tudatos vagy „véletlen” ballépéseiért.
4. A prófétának szimbolikus cselekedetekkel kell jeleznie: az ítélet közel van. Magánéletét, egyéni döntéseit fel kell áldoznia hivatása oltárán. Nem mondhat nemet az Istennek és nem húzhatja ki magát a feladat alól. A privátszférát elérte a hivatás. Jézus is arra hívta tanítványait: hagyjanak fel a régi életstílusukkal. Aki Krisztus követésére és Isten akaratának megcselekvésére szánja el magát, annak tisztában kell lenni azzal, hogy az áldozattal jár. Sokszor fájdalmas és kegyetlen áldozatokkal. A Krisztus-követés kereszttel jár.
5. A büntetés tehát a küszöbön áll. Lehet, hogy voltak a kortársak közül olyanok, akik titkon remélték, hogy az Isten az utolsó pillanatban mégis megbocsát és „Happy End” lesz... Azonban tévedniük kellett. S tévednek ma is azok, akik úgy gondolják, hogy mindent szabad, és mindent lehet – mert az Isten úgy is megbocsát. Nem elsősorban arról van szó, hogy „megbüntet a Jóisten”, hanem arról, hogy minden tettünknek következménye van. És néha mi viseljük azokat – néha pedig az utódaink. Az igeszakasz nem félelmet akar kelteni és megfesteríteni egy ítélő Isten rémképét – hanem felelős és Istennek tetsző életre akar hívni.